

A detailed botanical illustration serves as the background for the book cover. It features various plants, including a tall, thin stem with small white flowers in the upper left, and large, dark green leaves with prominent red veins and wavy, lobed edges in the lower half. The overall style is reminiscent of 19th-century scientific or artistic botanical drawings.

LAURA
LÄHTEENMÄKI

Marian
kirja

w s o y

LAURA
LÄHTEENMÄKI

Marian kirja

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

ENSIMMÄINEN PAINOS

© LAURA LÄHTEENMÄKI JA WSOY 2025

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI

ISBN 978-951-0-51030-8

PAINETTU EU:SSA

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Sisällys

- I Uimakoppi (1848) 9
- II Siniset langat (1848–49) 45
- III Kuparipannu (1850) 85
- IV Suuri talo (1850) 107
- V Tilhi (1850–53) 135
- VI Silhuetit (1854–56) 175
- VII Sammalleipä (1856–57) 199
- VIII Mansikkatyttö (1858–62) 235
- IX Yksi päivä (2.10.1862) 291
- X Hyötypuutarha (1863–68) 317

må väl glöm ej din mari

– MARIA

I

Uimakoppi

1848

Maria ei kuullut, mitä piirilääkäri puhui. Suu liikkui ja hymyili vähän, mutta Maria vain tuijotti. Hän tiesi, että kaupunkilaisten arvostama lääkäri kävi uimassa Ämmäkoskessa, sahan rattaan roiskeiden alla, ja hän saattoi nytkin olla vailla uimakopin avainta. Vasta sanat ruumista karaisevasta kylmästä tavoittivat Marian. Hän meni vaaleanvihreälle kaapille, jossa Gerhard Snellmanin sahan avaimia säilytettiin.

Kesken askeleen hän pysähtyi ja vilkaisi toisen kerran konttoriin tullutta lääkäriä. Gerhard-serkku oli moneen kertaan sanonut, ettei avaimia saanut luovuttaa kenelle hyvänsä, ja vaikka kaikki muut tässä pikkuisessa kaupungissa luottivat lääkäriin, joka hoiti niin linnan kuin piirin sairaat, Maria ei tuntenut häntä, oli nähnyt joskus vain kaukaa. Lääkäri katsoi takaisin häneen ja hymyili taas, mutta Maria epäröi vastata hymyyn. Kohta hänen suunsa nytkähti kuin vahingossa.

Se oli kummallinen hetki, ja Maria käänsi päänsä pois, otti avaimen ja punnitsi sitä. Saattoiko sen antaa lääkärille? Mistä hän voisi tietää, ettei tämä pudottaisi sitä koskeen? Silloinhan Maria olisi vastuussa avaimen katoamisesta ja joutuisi kahlailemaan keväisessä virrassa, sulamisvesissä, vilustuisi ja saisi kuolemantaudin, josta tuo lääkärikään ei onnistuisi pelastamaan häntä. Lääkärihän oli sitä paitsi ollut pitkään vapautettu virastaan.

– On paras, että lähden avaamaan teille kopin, hän päätti ja puristi katajaista avaimenperää, johon oli poltettu sana UIMAKOPPI. Sitten hän meni lääkärin ohi ja ripusti konttorin oveen samaan tapaan tehdyn kyltin POISSA OLEVA. Hän oli tyytyväinen päätökseensä, ja niissä hän oli hyvä: kun hän jotakin päätti, se piti.

– Sehän sopii! lääkäri ilahtui ja seurasi häntä läpi sahallin ja ulos ovista, ja hetken vaikutti siltä kuin olisi ollut jokin heidän tapansa painella peräkanaa sahan viertä ja sitten kevätlumeen painunutta, liukasta polkua kohti Ämmän mahtavaa pauhua.

Kun mies palasi parin päivän päästä, Maria oli taas konttorissa tilikirjojen parissa ja meni heti avainkaapille. Mutta koska hän nousi rivakasti pöytänsä takaa ja koska hän oli pitkä, muita naisia monta tuumaa pidempi, hänen silmissään pimeni. Hän jäi kannattelemaan itseään pöytää vasten ja odotti, että ikkunaruudut ja aamuvalossa kylpevä huone ottaisivat paikkansa ja vaalea uudin lakkaisi huhtomasta kuin tiuhaan läpäyttävä perhosen siipi.

– Pyörryttäkö teitä, neiti Piponius? lääkäri kysyi. Arvasihan sen, että tohtori huomasi kaiken. Se oli hänen työtään, ja hän oli sitä kauan harjoittanut: tarkkoja havaintoja ihmisen ruumiillisesta olemuksesta ja ehkä sielullisestakin. Silti ajatus kyvystä nähdä nahkan läpi huolestutti Mariaa, ja oli epäilyttävää, mitä muuta tarkat silmät mahtoivat panna merkille.

Maria ei ollut tottunut paljastamaan toisille sisintään vaan piti asiansa omana tietonaan. Niinpä häntä oli pidetty kotona Oulussa ikäistään vanhempana ja siskojen mukaan hieman *miesmäisenä*. Merilläkin oli hämmästeltä hänen vähiä vuosiaan, kun hän antoi merimiehille takaisin, jos he yltyivät soittamaan suutaan, ja he yltyivät.

– Ei pyörrytä, Maria sanoi, mutta muisti sitten hymyillä, sillä hyvän hyvyttäänhän pöydän viereen harpannut lääkäri kysyi hänen tuntemuksiaan.

– Hymyilette jo, lääkäri pani merkille, ja silloin Maria yhtäkkiä lähes virnisti. Hän nosti käden suulleen – mitä ihmettä tapahtui? – mutta mies jatkoi kuin ei olisi millänsäkään: – Minusta on mukavaa, että ihminen on iloinen.

Merkillistä oli myös se, ettei Marian hymy meinannut laantua. Hän puristi huulet yhteen, mutta tunsii niiden vielä vähän värisevän. Lääkäri näytti huomaavan senkin ja katsoi häntä tarkasti. Silloin Maria katsoi myös lääkäriä, ensin hieman uhmakkaasti, sitten taas vähän hymyillen, ja silloin kävi niin, että lääkäri ikään kuin liukui sivuun ja Maria näki edessään ihmisen, ei lääkäriä.

Konttorin lattia tuntui notkahtavan niin kuin oli käynyt merillä, kun jalat tapasivat päivien vellonnan jälkeen kovan maan.

Hämmentyneenä hän laski katseensa ja ojensi lääkärin suuntaan uimakopin avaimen. Totta kai hänen täytyi luottaa lääkäriin. Miehestä puhuttiin kaupungissa pelkkää hyvää, ja vaikka häntä pidettiin koskesta ottamiensa huuhtokylpyjen vuoksi lähes järjettömänä, hänen toimiinsa oli aikoinaan totuttu. Hoitaessaan virkaansa ennen pitkiä vapaitaan hän oli ampaissut kutsun tultua työhön, vaikka matka olisi ollut pitkä eikä maksusta takeita. Korpimökit ja suotöllit olivat köyhiä, ja joskus hänelle oli annettu palkaksi vain limpunpuolikas tai kainaloon tuikattu hauki.

Kun avain oli siirtynyt lääkärielle, Mariaan iski sittenkin pistelevä, lähes vimmainen halu mennä ulos, astua huhtikuiseen aamuun, nopeasti hupenevalle hangelle. Hän halusi haistaa lumen sulamisesta nousevan mullan tuoreen lemun ja nähdä kirkkaan veden, joka ryöppysi rattaasta – hopeiset vedenroiskeet olivat kuin sinkoilevia tähtiä tai virtaan solahtavia pieniä käärmeitä.

– Lähden avaamaan teille oven, Maria päätti, ja jos lääkäri ihmetteli tällaista avunantoa, hän ei osoittanut sitä millään tapaa vaan päästi Marian purjehtimaan konttorin ovesta ja siitä sahan puolelle ja kohti ulkoportaita. Peräkanaa he liukastelivat taas kohti sulamisvesistä kuohuvaa koskea, sen korkeaa, kellanvalkeaa ryöppyä keskemällä virtaa ja suurta ratasta, joka heitti suvannon ylle kaukaa virtaavia lumien sulamisvesiä.

Avattuaan uimakopin oven Maria asettui sivuun, katsele sahan päätyä, joka piirtyi keväänsinistä taivasta vasten. Nouseva aurinko ja voimakkaana pauhaava koski synnyttivät heleän sateenkaaren virran ylle, ja sen kaiken hohtava kauneus kiihotti hänen silmiinsä kyöneleet. Mutta kun hän näki lääkärin astelevan rattaan luokse jonkinlainen uima-asu yllään, hän käänsi katseensa.

Kohta hän taas vilkaisi: lääkäri kahlaili suvannossa, josta vesi lähti virtaamaan länteen. Hän kyyristi selkäänsä, kun jääkylmät roiskeet löivät ruumiiseen, ja hetkessä selkä oli punainen kuin peltomataran juurella värjätty.

Suihkut saatuaan lääkäri läpsi kupeitaan ja virnisti niin hullunkurisesti, että jälleen Maria tuosta vain virnisti takaisin eikä nytkään saanut hymyään kuriin. Siinä lääkäri seisoj kananlihaisena uimakopin varjoon jääneessä sohjossa, ja Maria hymyili. Jotakin tehdäkseen hän huusi kosken pauhun yli:

– Menkää vaihtamaan vaatteet yllenne. Tehän vilustutte!

Hänen ilokseen lääkäri totteli kuin olisi vailla Marian huteraa tietämystä tautien synnystä.

– Mukavaa, että minusta huolehditte, lääkäri sanoi pukeuduttuaan ja Marian lukittua taas oven.

– Mari minä olen, Maria sanoi silloin. Kaikki puhuttelivat häntä sahalla Marina, ei ikinä hänen koko nimellään, ja koska hänelle oli annettu vain yksi nimi, lääkärinkin sai sitä käyttää.

Lääkäri antoi hänelle vastalahjaksi oman nimensä, mutta silloin he hämmentyivät ja vilkaisivat toisiaan

käsittäen, että nimikauppa oli ennenkuulumaton. Maria kääntyi jopa katsomaan, oliko joku kuullut heitä, liikkuiko joku jossakin, mutta sahan piha oli autio ja koski vain mesoi peittäen alleen kaiken puheen.

– *Ämmän äyrä äriä*, mies totesi seurattuaan Marian katsetta, mutta siihen Marialla ei ollut sanottavaa, ja he kapusivat peräkanaa sahan ovelle.

Lääkäriin ei olisi tarvinnut enää tulla sisälle, mutta hän loikki rappuset ylös ja tempaisi oven selälleen. Niin Maria saattoi astua tummansininen hame miehen lahjetta viistäen sahanpurun tuoksuiseen maailmaansa, jossa koneet vonkuivat ja ryskyivät ja jonka häly soi vielä illalla korvissa, kun Maria puuhaili pieniä askareitaan apteekkarin yläkerran kortteerissa.

Sinä iltana korvissa kaikuivat myös lääkärin sanat: *Mukavaa, että minusta huolehditte*. Sekä: *Elias, Elias*, vaikka ikinä hän ei päästäisi huuliltaan miehen etunimeä, vain sukunimen, jonka kaikki tiesivät kaupunkipahan lisäksi koko maassa. Maria pudisti epäuskoisena päätään ja jäi tuijottamaan ikkunasta vaaleanharmaata, kevätillan kohentamaa kaupunkia sekä jokea, jonka paisuva vesi nousi liian usein liian korkealle ja synnytti kaduille lätäköitä ja jopa lampia. Hän istui ikkunassa katsellen ulos, painaen kämmentä vasten kirjepaperia, jolle oli aikonut kirjoittaa kuulumisiaan Ouluun. Yhtäkkiä tuntui, ettei ollut mitään, mitä Kaarinalle voisi kertoa. Sisarelle oli joskus vaikea puhua mistään, ja nyt mielen valtasi sellainen asia, ettei siitä voinut kirjoittaa sanaakaan.

Kaarina oli Marian vanhin sisar, ja seuraavaksi vanhin oli Biina; lisäksi heillä oli ollut veljiäkin, joista neljä oli jo poissa. Biina oli tuonut aikoinaan oleanterin ja myrtin taimia teekannussa Ouluun, ja heiveröiset pistokkaat olivat kulkeneet naisten taskuissa ja nenäliinoihin kietaistuina. Ne oli tuikattu vesilasiin kasvattamaan läpikuultavia, kalmomaisia juuriaan, ja oululaisnaiset olivat haaveilleet istuttavansa ne pian kukkaruukkuihin. Biina oli riemuinnut kasviensa suosiosta; sellaisia ei ollut Oulussa ennen nähty, ja niin vähiä taimia oli käännelty luottavaisina kohti valoa.

Samaan tapaan levisivät ihmisten puheet niin Oulussa kuin Kainuun mutaisessa pääkaupungissa. Ihmiset alkoivat pian puhua, että sahan direktöörin serkku, se körttihameissa kulkeva värjärimestarin tytär vartioi uimakoppia kuin haukka, vaikka hänelle oli annettu tehtäväksi ihan muut hommat, kuten kattiloiden hämmentäminen, leivänpaisto ja sahan rätingit.

Marian tehtävä oli myös kirjata avaimen noutajan nimi vihkoon ja pyytää puumerkki ihmiseltä, jolle hän luovutti avaimen. Joskus kajaanilaisia huvitti hänen asiallisuutensa ja tarkkuutensa, sillä he hakivat samaa avainta tuon tuosta, joskus joka päivä, ja he tunsivat kaikki toisensa. Heidän mielestään muualta tullut taloudenhoitaja olisi voinut kolmen vuoden jälkeen luottaa heihin enemmän, mutta Maria teki kaiken niin kuin sanottiin ja niin kuin oli ennalta päättänyt.

Kun ristijärveläinen viilari kysyi häntä katsomaan koneen terien viilausta ja kun toinen vitsikäs kysyi

halvoja tuodessaan häntä kanssaan klapeja latomaan, Maria vastasi napakasti ja sulki parilla sanalla louskutajien suut, mutta tietenkään ei sopinut, että ihmiset alkaisivat juoruilla. Niinpä hän päätti olla menemättä enää uimakopille, vaan avain lääkärin käteen sai riittä. Saavutettua asemaa ei ollut varaa menettää, eikä Maria halunnut palata Ouluun. Sitä paitsi hän osasi työnsä, oppi koko ajan lisää, muisti asiat ja käsiala kehittyi. Hän iloitsi sahan voitoista kuin ne olisivat hänen ansiotaan: saha täytti vuosittain viidentuhannen tukin sahausoikeutensa ja viivan alle piirtyi kelpo numeroita. Marian työstä ei ollut nokan koputtamista, ja serkku oli kutsunut häntä jo korvaamattomaksi ja kerran peräti oikeaksi kädekseen.

Niinpä seuraavan kerran, kun lääkäri oli konttorin ovella terveellishenkisine aikeineen, Maria kysyi häneltä *Niin?* varsin kuivakalla äänellä kuin ei olisi seissyt silmiä huikaisevassa keväässä uimakopin takana ja vilkuillut salskeana säilynyttä, itseään vanhempaa miestä.

– Minä vain sitä avainta, lääkäri sanoi hämillään ja rykäisi kurkkuaan kuin ei olisi sinä aamuna puhunut kenenkään kanssa. Maria mietti, oliko hän.

– Aivan, uimakopin, Maria sanoi kuin avain olisi vasta pälkähtänyt hänen mieleensä ja nousi, mutta otti saman tien pöydästä tukea, kun päässä jälleen pimeni ja humina kävi kuin koski olisi syöksynyt hänen aivojensa läpi.

– Toin hänelle tätä pähkämöä, rohtopähkämöä, piirilääkäri sanoi silloin, ja ruskea puteli ilmestyi pöydälle tilikirjojen kylkeen. – Se auttaa moneen.

Maria seisoi lääkärin edessä silmät auki mutta sokeina, pikkuiset salamet luomilla lyöden ja sanoi:

– Minua huippaavat vain nopeat nousemiset.

Kun näkö palasi, oli piirilääkäri ehtinyt siirtyä hänen vierelleen ja painaa kätensä hänen otsalleen ja siitä yllättäen kaulalle.

– Minäpä kokeilen pulssia.

Kaiketi lääkärin tutkimuksellisiin menetelmiin kuului koskettaa arkailematta vierasta ihmistä, mutta Maria veti ilmaa sisäänsä tuntiessaan toisen ihmisen käden. Sitten hän nolostui päästämästään äänestä ja muistutti taas itseään: häneen ei saisi alkaa kohdistua minkäänlaisia epäilyjä, jotta serkku edelleen kiittäisi ja Henrik olisi taivaassa ylpeä. Veli oli keksinyt tämän työnkin hänelle ja saatellut Kajaaniin, valinnut sinikukkaisen puseron, joka yllään hän oli työnsä aloittanut.

Mutta: mikään kosketus ei ollut ennen tuntunut samalta kuin lääkärin käsi hänen kaulallaan, sitten otsalla. Marian tuli sietämätön tarve painaa päätä kämmenen suuntaan tunteakseen käden vielä paremmin, mutta hän malttoi mielensä.

Lääkäri ei vaikuttanut huomaavan mitään, ei hänen hengitystään, ei punastusta, ei itseään tarkkailevia, harmaita silmiä, vaan mies katsoi käsi koholla lasikaappia, missä pari kirjaa nojasi toisiinsa ja hienot juomapikarit odottivat harvinaista juhlahetkeä täytyäkseen juomasta, jolle Marialla ei ollut nimeä.

– Ei ole kuumetta, lääkäri sanoi laskien kätensä ja käyttäen suomen sanaa, jota Maria ei ollut ennen

kuullut mutta jonka hän heti ymmärsi. Lääkäri otti pöydältä ruskean putelinsa ja ojensi sen hänelle.

– Se on vain huime eli vieme. Veri kihoo hitaasti päähän, kun ihminen on pitkä ja nousee vauhdilla. Pitää varoa, ettei kaadu pään sumetessa, lääkäri sanoi.

Juuri niin Marialle oli käynyt nuorempana. Hän oli kaksitoistavuotiaana kasvanut tähän mittaan ja kerran rynnistänyt kodin porstuaan niin vauhdilla, ettei veri ollut kerennyt aivoihin, vaan aivan varoittamatta hän jo pötkötti selällään matolla ja Biinan pää keikkui siinä. Vieläkin hän muisti, miltä sisaren letit näyttivät alhaalta päin ja kuinka äidin kamarista kuului: Mikä siellä nyt kolisee?

Mari se vain! Biina nauroi aivan kuin Marian kaa-tuilu olisi jokapäiväistä.

– Me pitkät, mies sanoi yhtäkkiä ja tuosta vain yhdisti heidät toisiinsa niin kuin isä, joka solmi langan-päät yhteen niin, että lanka jatkui ja solmu jäi keskelle vyyhteä. Sitten lääkäri otti pari hoippuvaa askelta kuin olisi pelleillyt kaatumista ja astui ristiin – juopunut-tako hän esitti? – kunnes viime hetkellä polkaisi toisen jalan vasten lattiaa, ja koko huone tärähti, lattialankut vongahtivat, lasit kilisivät ja vitriinin sorjat pikarit. Maria purskahti nauruun, kohotti kätensä kuin voisi estää lääkäriä kaatumasta.

Meripihkan värinen purkki kämmenellään hän kiitti samanvärisiin silmiin katsoen, ja lääkäri katsoi takai-sin. Se kesti sen verran kauan, että Maria ehti miet-tiä, katsoiko lääkäri kaikkia ihmisiä niin. Vaikka se oli

todellisuudessa lyhyt hetki, se oli ehjä oma aikansa, joka lähetti uuden humahduksen Marian läpi.

– Kyllä minä selviän, hän sanoi jotakin sanoakseen.

– Minä näen sen, lääkäri myönsi ja kehui, että sahan luotot, otot ja laskimet olivat niin järjestyksessä ettei ikinä. – Sahan ruokia kehutaan, ja ihmiset lähtevät täältä lämmin leipä paitansa alla.

Maria oli vähällä sanoa, että myös lääkäristä puhuttiin hyvää ja hänen odotettiin ryhtyvän taas lääkärin töihin. Kaikki tiesivät lisäksi kirjan, jonka vuoksi lääkäri oli kiertänyt korpia ja räaseikköjä ja jota oli ällistely ulkomailla asti.

Kirjat, lääkärin tietämys, kaiken maailman runot. Milloin mies oikein nukkui, Maria mietti, vaikka nolostui ajatustaan lääkäristä, joka painoi poskensa pielukselle kuin kuka tahansa ihminen. Yhtäkkiä hän muisti senkin, että lääkäri oli elänyt jo viisitoista vuotta Kajaanissa päätyvästi naimisiin. Siitäkin kaupungilla puhuttiin, körttisisar Augusta oli sanonut tai joku toinen.

– Nooo, Maria sanoi, kun ei tiennyt, miten kehuihin piti vastata. Hän yritti parhaansa:

– Väki sanoo lääkäriä hyväksi.

Mies vain virnisti hänen sanoilleen ja hieraisi leukaansa.

Nöyrä oli sana, jonka Maria keksi illalla istuessaan pienen pöytänsä ääressä apteekkarin yläkerrassa.

Ja sitten hän muisti kaksi muuta sanaa. Ne olivat lääkärin:

Me pitkät.

Kuka niin puhui?

Viikon parin kuluttua he törmäsivät eräänä sunnuntaina Ämmän yläjuoksulla, missä kukki lapsenkorkuinen näsiäispensas, vaikka maa oli kohmeessa ja varjossa edelleen lunta.

– *Daphne mezereum*, lääkäri sanoi ja osoitti violetein kukin koreilevaa kasvia.

– Näsiän marjasta tulee punaista väriä, Maria sanoi, sillä myös hän tiesi kaikenlaista.

– Marjat ovat erittäin myrkyllisiä, lääkäri sanoi puolestaan ja näytti huolestuneelta, aivan kuin Maria aikoisi kesän lopulla mennä syömään kasvin puolukanpunaisia marjoja.

Sitten he tanssivat hetken arvioiden, kumpi antaa toiselle tilaa polulla, kumpi pääsee ohittamaan kumman, kunnes molemmat nauroivat tai virnistivät tai molempia ja lääkäri harppasi sivuun. Siellä hän seiso keskellä näsiää. Hänen poskensa hehkuivat varmaankin navakasta tuulesta, joka kulki virran viertä.

Kun kesä oli tullut ja oli jo paljon pidemmällä, Maria astui päivän päätteeksi leivintuvan ovesta leyhytellen sinertävää, Henrikin valitsemaa puseroan. Paita oli pesuista ja silittämisestä haalistunut mutta sievä se oli aina vain, ja kun Maria näki lääkärin sahan polulla, hän oli asustaan iloinen. Sadepisarat putosivat lepän lehdtä, kun lääkäri kumarsi päätään oksan alittaessaan – se oli

kolikko ja sateinen kesä – mutta käsissään miehellä oli tuokkosen ahomansikoita.

Rove siirtyi Marian saippuavedestä ryppyisisille kämmenille. Hän kiitti, kannatteli marjoja eikä olisi raaskinut maistaa yhtäkään, ellei häntä olisi siihen kannustettu.

– Vaan ei se ole marja, lääkäri sanoi seinään nojaten ja peittäen toisella jalalla toisen paljaan koiven. – Se on *bacca spuria*, epämarja.

Maria katsoi lääkäriä hämillään. Joko mansikka oli marja tai ei. Hän ei ollut itse puolivälin ihminen ja valitsi siksi tuokkosen kypsimmän mansikan.

– Sen mehevä aine ei ole muuta kuin tursistunutta pohjusta, mies selitti.

Maria otti toisen marjan, ei tiennyt, mitä vastata.

– Mari lienee syntynyt Oulun palon aikaan? lääkäri ehdotti, ja Maria kätki yllättymisensä mutta oli hyvillään: tohtori osasi arvioida hänen ikänsä lähes oikein ja sijoittaa sen neljännesvuosisadan taakse.

– Synnyin vuosi palon jälkeen, Maria sanoi.

Sitten hän kertoi, miten hänen perheensä menetti palossa kotinsa niin kuin suurin osa oululaisista ja eno haki sisarensa perheen luokseen nähtyään lieskat Putaalle saakka. Heidän asuessaan enon luona isä uurasti raunioilla ja katui ankarasti, ettei ollut vakuuttanut rakennuksiaan palon varalta.

– *Osani paloi palossa*, lääkäri aloitti, ja hänen sanansa kuulostivat siltä kuin olisivat jostakin kirjasta. Sitten hän korjasi asentoaan, katsoi Marian otsan yli hänen

jakaustaan, jonka Maria tiesi olevan piikkisuora, ja lausui: – *Turmeltui tulen sisässä, pahana palokesänä, tuli-vuonna voimatonna.*

– Niin, Maria sanoi ja tunsi itsensä tietämättömäksi. Oli kovin vähän, mitä Henrik oli ehtinyt hänelle opettaa ja mitä hän oli oppinut kuulustellessaan Kaarinan Gustaf-pojan läksyjä.

Mutta toisaalta: Mitä tuollaiseen saattoi kukaan vastata, sivistynytkään ihminen? Millainen oli lääkärin mieli, jos yhdestä ajatuksesta versoi toinen kuin maata pitkin rönsyävä virna?

Ehkä lääkäri ei edes odottanut, että Maria sanoisi mitään, sillä mies hymyili, ja varoittamatta heidän silmänsä jäivät jälleen kiinni toisiinsa.

Sitten lääkäri nappasi marjan itselleen ja nielaisi sen kerralla. Hänen silmänsä pullistuivat huvittavasti, ja hän nauroi niin, että silmien sivuille levisivät viirut kuin pienet siivet.

– Hiiri ei juokse makaavan kissan kitaan, mies sanoi sitten ja luikahti takaisin polulle tökäten hattua otsalta. Ihmiset puhuivat, että hän teki töitä niin pitkään kuin päivää riitti ja aloitti aamuisin ennen muita. Lääkärin töitä, kirjoitustöitä, töitä kotitilalla, missä hän piti huolta vanhoista vanhemmistaan. Niinkin sanottiin, että etelästä virtasi lääkärielle vieraita tasaisena vuona.

Maria palasi leivintupaan, mutta niin pitkään kuin suussa maistui *tursistunut epämarja*, mieli pysyi lääkärissä ja sitten tulipalossa, joka oli muuttanut kertaheitolla hänen perheensä tarinan.

Lumoava romaani voimakastahtoisesta naisesta suurmiehen rinnalla

KEVÄÄLLÄ 1848 nuori Maria Piponius ojentaa sahan uimakopin avaimen kaikkien tuntemalle piirilääkärille Elias Lönnrotille. Jokin Marian sisimmässä värähtää ja muuttuu peruuttamattomasti.

Maria avioituu suuren rakkautensa kanssa, mutta elämä ahkeran kirjailijan rinnalla ja viiden lapsen äitinä saa hänet kuulostelemaan paikkaansa: Kuka hän on sisimmältään, kuka muiden silmin? Mitä hän osaa ja miten käyttää hänelle suotua valtaa?

Kuolema käy kylässä liian varhain, ja viimeisinä vuosinaan Mariaa riivaavat kipeät tunnontuskat. Kaksikymmentä yhteistä vuotta muuttaa rakkautta ja osoittaa, ettei toista voi koskaan tuntea täysin.

Psykologisesti oivaltava, aistillinen ja kielellisesti loistelias *Marian kirja* tempaa lukijansa keskelle yhden 1800-luvun tunnetuimman suomalaisen perheen elämää.

www.wsoy.fi

9 789510 510308

84.2

ISBN 978-951-0-51030-8

